

LBRIIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SABAHATTIN, ALI

Madona în haină de blană / Sabahattin Ali ; trad. din lb.
engleză și note: Diana Botescu. - București : Bookzone, 2025

ISBN 978-630-305-571-8

I. Botescu, Diana (trad. ; note)

821.512.161

SABAHATTIN ALI

MADONA ÎN HAINĂ DE BLANĂ

*Traducere din limba engleză și note de
Diana Botescu*

Redactor: **Justina Ene**

Grafician copertă: **Teodora Savu**

Tehnoredactor: **Anca Marisac**

© Bookzone 2025, pentru prezenta ediție

Toate drepturile rezervate pentru limba română.

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi stocată
sau reprodusă fără acordul editurii.

Editura Bookzone

Șoseaua Berceni nr. 104, sector 4, București

Comenzi și informații:

Telefon: 031-433.50.68

E-mail: office@bookzone.ro

www.bookzone.ro

Bookzone
BUCUREȘTI, 2025

Dintre toți oamenii pe care i-am întâlnit în viață, nimeni nu mi-a lăsat o impresie mai puternică. Au trecut luni întregi, dar Raif Efendi¹ încă îmi bântuie gândurile. Stau aici singur și parcă îl revăd, cu chipul lui sincer, privind îngândurat în depărtare, dar gata să-i întâmpine cu un zâmbet pe toți cei care îi ies în cale. Cu toate acestea, nu era un om extraordinar. De fapt, era un bărbat obișnuit, fără trăsături distinctive – nu era diferit de sutele de oameni pe care îi întâlnim în cursul unei zile obișnuite fără să-i observăm câtuși de puțin. Într-adevăr, nu exista niciun aspect al vieții sale – publice sau private – care să stârnească curiozitatea. În cele din urmă, era genul de om care ne face să ne întrebăm: „Pentru ce trăiește? Ce îi aduce viața? Ce îl face să respire în continuare? Ce filozofie îl animă în timp ce rătăcește pe fața pământului?” Dar ne întrebăm în zadar dacă nu reușim să privim dincolo de aparențe, dacă uităm că în spatele fiecărei aparențe se ascunde o altă lume, în care o minte închisă rătăcește de una singură. Poate că ne este mai ușor să respingem un om al cărui chip nu trădează nimic din viața sa interioară. Și ce păcat: un strop de curiozitate ar fi suficient pentru a descoperi comori pe care nu le-am fi bănuit niciodată. Cu toate acestea, rareori căutăm lucrurile pe care nu ne

1 În Imperiul Otoman, „Efendi” reprezenta un termen de politețe pentru un bărbat și era folosit, în general, ca formulă de adresare față de profesori, savanți și funcționari guvernamentali cu ranguri înalte. Un astfel de titlu indica un „domn educat”.

așteptăm să le găsim. Dacă trimiți un erou în bârlogul unui dragon, misiunea lui este clară, dar este nevoie de un erou cu totul special pentru a găsi curajul de a coborî într-o fântână despre care nu știe nimeni nimic. Cu siguranță, nu a fost cazul meu; am ajuns să-l cunosc pe Raif Efendi din pură întâmplare.

După ce mi-am pierdut postul modest pe care îl aveam la bancă – încă nu știu exact de ce, au spus că este vorba despre reducerea cheltuielilor, dar în decurs de o săptămână au angajat pe altcineva –, am petrecut mult timp căutând de lucru în Ankara. Puținele mele economii mi-au permis să trec peste vară, dar, pe măsură ce se apropia iarna, am știut că zilele mele de dormit pe canapelele prietenilor se vor sfârși curând. Cartela mea de rație la restaurant urma să expire într-o săptămână și nici măcar pe aceasta nu-mi permiteam să o reinnoiesc. Fiecare candidatură eșuată pentru un loc de muncă mă secătuia de orice speranță, chiar și atunci când știam de la bun început că șansele mele sunt nule; izolat de prietenii mei, mergeam din magazin în magazin în căutarea unui post de vânzător; respins de toți, rătăceam pe străzi în disperare câte o jumătate de noapte. Din când în când, prietenii mei mă invitau la cină, dar, chiar și atunci când stăteam acolo, bucurându-mă de mâncarea și băutura lor, ceața refuza să se ridice. Și acesta era cel mai ciudat lucru: cu cât situația mea se înrăutățea mai mult, cu cât eram mai puțin sigur că voi supraviețui de la o zi la alta, cu atât îmi era mai rușine și eram mai reticent în a cere ajutor. Vedeam câte un prieten pe stradă – un prieten care, în trecut,

fusesse mai mult decât dispus să-mi sugereze unde mi-aș mai putea căuta de lucru – și treceam în grabă pe lângă el, cu capul plecat. Mă purtam diferit chiar și cu prietenii cărora le cerusem deschis mâncare sau de la care împrumutasem cu bucurie bani. Când mă întrebau ce mai fac, le zâmbeam ciudat și le spuneam:

– Nu prea rău... Tot găsesc câte ceva de lucru pe ici, pe colo.

Și, cu asta, plecam. Cu cât aveam mai multă nevoie de prietenii mei, cu atât îmi doream mai mult să îi evit.

Într-o seară, mă plimbam pe drumul liniștit dintre gară și Pavilionul Expozițional, contemplând frumusețile toamnei din Ankara, în speranța că îmi vor înveseli inima. Soarele reflectat în ferestrele Casei Poporului străpungea clădirea de marmură albă cu găuri de culoarea sângelui; deasupra puieților de pin și a salcânilor, plutea un nor de fum care ar fi putut fi abur sau praf, iar un grup de muncitori murdari, care se întorceau de pe cine știe ce șantier, mergeau în tăcere, cocârjați, pe asfaltul plin de urme de pneuri... Și totul în această scenă părea să fie la locul potrivit. Totul era în regulă cu lumea. Totul era unde trebuia să fie. Mă gândeam că nu mai pot face nimic. Chiar atunci, o mașină a trecut în viteză pe lângă mine. Uitându-mă la șofer, mi s-a părut că îl recunosc. Mașina s-a oprit la câțiva pași mai în față, iar portiera s-a deschis violent.

Aplecat pe fereastră, Hamdi, fostul meu coleg de clasă, mi-a strigat numele.

M-am apropiat de el.

– Unde te duci? m-a întrebat el.

– Nicăieri. Am ieșit doar la plimbare.

– Urcă, atunci. O să mergem la mine acasă!

Fără să aștepte un răspuns, m-a împins pe scaunul de lângă el.

Pe drum, mi-a spus că se întoarce de la un tur al mai multor fabrici deținute de firma pentru care lucrează acum.

– Am trimis o telegramă acasă, să știe când să mă aștepte. Așadar, totul va fi pregătit. Altfel, n-aș fi îndrăznit să te invit!

Am râs.

Pe vremuri, eu și Hamdi ne vedeam foarte des, dar, de când mi-am pierdut slujba, nu l-am mai văzut deloc. Știam că face bani frumoși ca director adjunct al unei firme care comercializează mașini, dar că se ocupă și de silvicultură și cherestea. Și tocmai de aceea nu l-am căutat după ce mi-am pierdut slujba: mă temeam că ar putea crede că am venit să-i cer un împrumut, nu o slujbă.

– Mai lucrezi la banca aceea? m-a întrebat el.

– Nu. Am plecat, i-am răspuns.

A părut surprins.

– Și unde lucrezi acum?

– Sunt șomer! am spus cu jumătate de gură.

S-a întors să se uite la mine, observându-mi starea hainelor, apoi, ca și cum ar fi vrut să-mi spună că nu regretă că m-a invitat la el acasă, a zâmbit și m-a bătut prietenește pe spate.

– Nu-ți face griji, o să discutăm diseară și o să găsim o soluție!

Părea foarte încrezător, foarte mulțumit de sine. La urma urmei, acum se putea bucura de privilegiul de a-și ajuta prietenul. Cât îl invidiam!

Casa lui era mică, dar fermecătoare; soția lui era casnică, dar amabilă. S-au sărutat fără jenă. Apoi Hamdi m-a lăsat să mă duc să mă spăl.

Nu mă prezentase oficial soției sale, așa că am rămas acolo, în salon, neștiind ce să fac. Între timp, soția lui zăbovea în pragul ușii, privindu-mă cu coada ochiului. Părea să se gândească la ceva. Cel mai probabil se întreba dacă ar trebui să mă invite să iau loc. Apoi, răzgândindu-se, a plecat.

Mă întrebam de ce mă lăsase Hamdi să aștept așa, știind cât de pretențios fusese întotdeauna în privința acestor lucruri – dacă nu cumva prea pretențios –, crezând, așa cum credea și el, că atenția este un ingredient indispensabil al succesului. Era, probabil, o particularitate a celor care ajunseseră în poziții importante să fii în mod deliberat lipsit de băgare de seamă în prezența prietenilor vechi (și cu mai puțin succes), să adopți un ton umil, părintesc cu prietenii cărora li te-ai adresat întotdeauna cu o anumită formalitate, să te simți îndreptățit să îi întrerupi la jumătatea propoziției cu o întrebare fără sens, cel mai adesea cu un zâmbet blând și plin de compasiune... Avusesem parte de atât de multe astfel de lucruri în ultima vreme, încât nici nu mi-a trecut prin cap să fiu supărat pe Hamdi. Tot ce doream era să las în urmă această situație agasantă. Dar chiar în acel

moment a intrat o femeie bătrână din sat, care purta un batic pe cap, un șorț alb și blestematele acelea de șosete negre, și a adus cafea. M-am așezat pe unul dintre fotolii – albastru-închis, ca cerul nopții, brodat cu argintiu – și m-am uitat în jur. Pe perete, erau niște fotografii de-ale unor rude și ale unor vedete de cinema; pe raftul care în mod clar aparținea soției erau așezate o serie de romane ieftine și reviste de modă. Sub o măsuță, erau stivuite câteva albume care păreau să fi fost răsfoite cu atenție de vizitatori. Neștiind ce altceva să fac, am luat unul dintre ele, dar, înainte să apuc să îl deschid, Hamdi a apărut la ușă. Cu o mână își pieptăna părul ud, în timp ce cu cealaltă își încheia cămașa.

– Acum, pune-mă la curent, a spus el.

– Nu e nimic de spus, în afară de ceea ce ți-am spus deja.

Părea încântat că m-a întâlnit. Poate pentru că avea ocazia să-mi arate cât de bine îi merge sau pentru că, atunci când se uita la mine, era bucuros că nu se află în situația mea. Când nenorocirea îi lovește pe cei lângă care am trăit odată, tindem să simțim o ușurare, aproape ca și cum am crede că prin asta am fost cruțați noi și, pe măsură ce ne convingem că ei suferă în locul nostru, ne pare rău pentru aceste creaturi nefericite. Ne simțim milostivi. Cam acesta a fost și tonul pe care l-a adoptat Hamdi când a întrebat:

– Mai scrii?

– Din când în când... Câteva poezii, câteva poezii...

– Dar, spune-mi, există vreodată vreun profit în astfel de lucruri?

Am răs iar.

Atunci mi-a spus:

– Chiar trebuie să te oprești, prietene!

A continuat prin a-mi ține o prelegere despre cum, dacă vreau să am succes, trebuie să încep să fiu pragmatic și cum preocupările deșarte precum literatura nu pot face decât rău, odată ce zilele de școală au trecut.

Îmi vorbea de parcă aș fi fost un copil, fără să-i treacă prin cap că aș putea avea ceva de spus, chiar de argumentat, în replică, și nu s-a sfiit să-mi spună răspicat că succesul fusese cel care îi dăduse curaj.

Între timp, eu stăteam acolo, ascuns în spatele unui zâmbet care, eram sigur, părea foarte prostesc și care nu făcea decât să-i sporească încrederea.

– Vino să mă cauți mâine-dimineață! a zis el în cele din urmă. O să vedem dacă putem găsi o soluție pentru tine. Ai un creier bun în capul acela al tău. Pe de altă parte, întotdeauna ai fost cam leneș, însă nu asta este important. Experiența este cel mai bun profesor!... Acum, nu uita: să vii devreme!

Părea să fi uitat că el însuși fusese unul dintre cei mai delăsători băieți din școală. Sau își permitea asemenea libertăți, știind că nu aveam de gând să îl contrazic.

Când a vrut să se ridice de pe scaun, am sărit în picioare și i-am întins mâna.

– Te rog să mă scuzi, i-am spus.

– De ce pleci așa devreme, prietene? Mă rog, tu știi cel mai bine.

Abia atunci mi-am amintit că mă invitase la cină. Dar se părea că și el uitase complet de asta. M-am îndreptat spre ușă. Când mi-am luat pălăria, am spus:

– Te rog să-i transmiți salutările mele soției tale!

– Oh, așa voi face, așa voi face. Și să nu uiți să vii să mă cauți mâine! Între timp, nu fi descurajat! a spus el și m-a bătut ușor pe spate.

Se lăsase întunericul când am ieșit din casă. Lămpile stradale erau aprinse. Am inspirat adânc. Era praf în aer, dar mie mi se părea minunat de curat și liniștitor. Am pornit încet spre casă.

În dimineața următoare, târziu, l-am vizitat pe Hamdi la birou, deși, atunci când plecasem de la el în seara precedentă, nu mai aveam nicio intenție să fac acest lucru. În fond, nu-mi făcuse o ofertă fermă. Toți cei cărora le cerusem ajutorul mă trimiseseră la plimbare cu aceleași cuvinte obișnuite: „Să vedem ce putem găsi, să vedem ce putem face.”

Cu toate acestea, m-am dus. Nu speranța era cea care mă conducea, ci dorința de a mă vedea insultat. Mai mult sau mai puțin îmi spuneam: *Ai stat tăcut aseară și l-ai lăsat să joace rolul binefăcătorului, nu-i așa? Ei bine, atunci o să mergi până la capăt, pentru că asta meriți.*

Portarul m-a condus mai întâi într-o mică sală de așteptare. Când am fost poftit în biroul lui Hamdi,

am simțit că același zâmbet prostesc îmi apare pe față și m-am urât și mai mult.

Hamdi era ocupat cu teancul de hârtii din fața lui și cu directorii care intrau și ieșeau în grabă din biroul său. Îndrumat către un scaun cu un semn imperativ din cap și lipsit de curajul de a-i strânge mâna, m-am dus să mă așez. Încrederea mea scăzuse până în punctul în care mă simțeam la fel de intimidat cum m-aș fi simțit dacă ar fi fost cu adevărat șeful meu, care îmi arăta care este locul meu și, în același timp, acceptam acest tratament ca fiind unul normal. Ce prăpastie mare se crease între mine și fostul meu coleg de clasă de când mă invitase să urc în mașina lui, cu puțin peste douăsprezece ore în urmă! Cât de absurde erau jocurile pe care le făceam în numele prieteniei! Oare aceste jocuri deșarte și artificiale aveau vreo legătură cu realitatea?

Nici Hamdi, nici eu nu ne schimbaserăm din seara precedentă. Eram ceea ce eram. Dar, după ce descoperiserăm câteva lucruri unul despre celălalt, lăsaserăm aceste mici detalii să ne conducă pe căi diferite. Cel mai ciudat era faptul că amândoi acceptam această schimbare în relațiile noastre și o găseam chiar firească. Eu nu eram supărat nici pe el, nici pe mine însumi. Tot ce voiam era să nu mă mai aflu acolo.

– Ți-am găsit o slujbă! m-a anunțat el.

Uitându-se direct la mine, cu ochii lui curajoși și sinceri, a adăugat:

– Adică, am inventat o slujbă. Nu va fi foarte solicitantă. Vei ține evidența tranzacțiilor noastre